

Απάντηση του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη σε επίκαιρη ερώτηση για το μεταναστευτικό στην «Ωρα του Πρωθυπουργού»

«Ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε. Χαίρομαι που εγκαινιάζω σήμερα, απαντώντας στην ερώτηση του κ. Βαρουφάκη, τον κύκλο της «ώρας του Πρωθυπουργού», την οποία και έχω πρόθεση να κανονικοποιήσω σε συνεννόηση με το Προεδρείο της Βουλής, αλλά και με τα υπόλοιπα κοινοβουλευτικά κόμματα. Θα εξέταζα κ. Βαρουφάκη και αλλαγές στον Κανονισμό, που να μας επιτρέψουν να κάνουμε όντως αυτή τη διαδικασία πιο ζωντανή, πιο διαδραστική, με λιγότερες ομιλίες μακράς διάρκειας.

Θα κάνω μία μικρή καταστρατήγηση του κανόνα, να επιδιώκω να δίνω σύντομες απαντήσεις κ. Βαρουφάκη. Διότι το ζήτημα το οποίο μου θέσατε, είναι εξόχως σημαντικό και δράττομαι της ευκαιρίας να αξιοποιήσω τη δυνατότητα που μου δίνει ο Κανονισμός να απαντήσω στην ερώτησή σας, για να κάνω μια συνολικότερη τοποθέτηση γύρω από το ζήτημα του μεταναστευτικού – προσφυγικού προβλήματος.

Επιτρέψτε μου λοιπόν, κατ' αρχάς, να σας απαντήσω ξεκινώντας με δύο βασικές παραδοχές, χωρίς τις οποίες πιστεύω ότι δεν μπορεί να υπάρξει η δυνατότητα να έχουμε έναν διάλογο για την αντιμετώπιση αυτού του κρίσιμου ζητήματος που θίγει η ερώτησή σας. Πρόσεξα ότι μιλήσατε για μετανάστες, μιλήσατε και για πρόσφυγες. Ας συμφωνήσουμε, λοιπόν, ότι άλλο οι πρόσφυγες και άλλοι οι οικονομικοί μετανάστες, άλλο το προσφυγικό ζήτημα και άλλο το μεταναστευτικό ζήτημα. Και ας αναγνωρίσουμε ότι -με βάση τα πραγματικά στοιχεία τα οποία έχει στη διάθεσή της σήμερα η Κυβέρνηση- το πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζουμε σήμερα, είναι πρωτίστως πρόβλημα μεταναστευτικό και λιγότερο πρόβλημα προσφυγικό. Τι εννοώ με αυτό;

Το 2015 Σύριοι, οι οποίοι έφευγαν απεγνωσμένοι, εγκαταλείποντας τις εστίες τους για να γλιτώσουν από τον πόλεμο, αντιπροσώπευαν περίπου το 75% των εισερχομένων στη χώρα μας. Προφανώς ήταν όλοι, σχεδόν όλοι πρόσφυγες. Είχαν προσφυγικό προφίλ. Σήμερα όμως Σύριοι είναι μόλις 2 στους 10. Το 50% είναι Αφγανοί και Πακιστανοί. Μετακινούνται οργανωμένα από διακινητές, όπως και μετανάστες από την Υποσαχάρια Αφρική, από τη Σομαλία, από το Κονγκό και από άλλες γειτονικές χώρες. Με άλλα λόγια, ας συμφωνήσουμε ότι η πλειονότητα όσων μπαίνουν σήμερα στην Ελλάδα, έχουν προφίλ οικονομικού μετανάστη και όχι πρόσφυγα. Πιστεύω ότι αυτή είναι μια πολύ σημαντική διάκριση, η οποία είναι απαραίτητη για να εξηγήσω στη συνέχεια και τη φιλοσοφία της πολιτικής μας.

Δεύτερον. Το ζήτημα το οποίο θίξατε, είναι ένα πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζεται πολύ πιο εύκολα στην αρχή, απ' όσο όταν αυτό έχει πλέον γιγαντωθεί. Άρα, βρίσκω δύσκολο να ασκούν κριτική εκ των υστέρων. Δεν είστε εσείς σε αυτήν την κατηγορία, δεν χειριστήκατε εσείς το ζήτημα αυτό. Σας ασκώ κριτική για άλλα θέματα, όχι για το προσφυγικό. Αλλά, είναι τουλάχιστον παράδοξο να ασκείται κριτική από εκείνους που πυροδότησαν το πρόβλημα, είτε από ανικανότητα, είτε από ιδεοληψία. Και τρεις αριθμοί αρκούν:

Επί τέσσερα χρόνια επέστρεψαν στην Τουρκία, βάσει της κοινής δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τουρκίας, μόλις 1.806 άτομα. Και οι πιο πολλές από αυτές τις επιστροφές ήταν εθελοντικές επιστροφές. Η νέα Κυβέρνηση παρέλαβε 69.387 εκκρεμείς αιτήσεις ασύλου, με βάση τα στοιχεία του Αυγούστου. Ενώ επί μία ολόκληρη τετραετία απορροφήθηκε μόλις το 22% των ευρωπαϊκών πόρων, ανέβηκε στο 35% αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων από τη νέα Κυβέρνηση, με στόχο να φτάσουμε στο 50% ως το τέλος του

2020. Και για τη διασπάθιση του ευρωπαϊκού χρήματος, καλύτερα ας μη μιλήσουμε. Η OLAF έχει εγκατασταθεί μόνιμα στην Ελλάδα και ερευνά τη σκοτεινή αυτή πτυχή του προσφυγικού – μεταναστευτικού ζητήματος. Με αυτά τα δύο δεδομένα λοιπόν, θα συμφωνήσετε και εσείς, κ. Βαρουφάκη, ότι όλα όσα περιγράφετε στην ερώτησή σας δεν έγιναν ανεξάρτητα από την αποτυχημένη και τυχοδιωκτική και ιδεοληπτική πολιτική που ακολουθήθηκε από την προηγούμενη Κυβέρνηση. Ήταν μια πολιτική μηδενικής προστασίας των συνόρων μας. Ήταν, επίσης, μία πολιτική χλευασμού κάθε αγωνίας για την κατάσταση που επικρατούσε στον Έβρο και στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Ήταν μια πολιτική αδράνειας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Ήταν μια πολιτική υποκρισίας απέναντι στον ανθρώπινο πόνο για κομματικά οφέλη. Ήταν και μια πολιτική πρωτοφανούς ανεπάρκειας που οδήγησε σε σκηνές, όπως αυτές της Ειδομένης, της Μόριας, οι οποίες μας εξέθεσαν διεθνώς. Όσοι, λοιπόν, διέρρηξαν κάθε έννοια κυβερνητικής ευθύνης, αλλά και ανθρώπινης αξιοπρέπειας ας πάψουν να παριστάνουν τους τιμητές. Είναι καιρός για λίγη, έστω, αυτοκριτική.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρόλα τα τεράστια προβλήματα τα οποία κληρονομήσαμε και για τα οποία δεν θα μιλήσω περισσότερο, όλα αυτά αρχίζουν και αλλάζουν. Αλλάζει η νομοθεσία, αλλάζει ο προσανατολισμός της πολιτικής, αλλάζει και η καθημερινή διαχείριση του προβλήματος. Οι έλεγχοι στα σύνορα εντείνονται, η διαδικασία ασύλου επιταχύνεται και τα νησιά μας -για να απαντήσω και στην ουσία της ερώτησής σας- αποφορτίζονται με οργανωμένο τρόπο και πάντα βέβαια με την ευθύνη του κράτους. Και όλα τα παραπάνω περιλαμβάνονται σε ένα συνεκτικό πρόγραμμα τεσσάρων ταυτόχρονων και παράλληλων δράσεων μας.

Κίνηση πρώτη και πιο σημαντική. Με πρωτοβουλία του αρμόδιου Υπουργού Αναπληρωτή, καθιερώνεται -και θα έρθει σύντομα προς ψήφιση στο Εθνικό Κοινοβούλιο- ένα νέο συμπαγές αυστηρό, αλλά και δίκαιο σύστημα ασύλου για όσους το δικαιούνται, με απόλυτο σεβασμό στα δικαιώματα των αιτούντων, αλλά και χωρίς περιθώρια κατάχρησής του και, κυρίως, με πιο γρήγορες διαδικασίες. Η μεγάλη τομή του σχεδίου νόμου είναι ότι για πρώτη φορά η χώρα αποκτά έναν -το τονίζω- ένα νόμο που διέπει συνολικά τα ζητήματα που αφορούν τη διεθνή προστασία. Σε ένα ενιαίο κείμενο συμπεριλαμβάνονται οι οδηγίες που συγκροτούν το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου και διέπουν την υποδοχή, τη διαδικασία εξέτασης, την αναγνώριση των αιτούντων. Αλλά συμπεριλαμβάνονται στο νόμο οι εθνικές πρωτοβουλίες που εξειδικεύουν τη συγκεκριμένη οδηγία στο πλαίσιο των δυνατοτήτων που έχουμε ως εθνικοί νομοθέτες. Η απόφαση αυτή για την κωδικοποίηση, πέρα από την προφανή αναγκαιότητά της, έχει κι έναν ιδιαίτερο συμβολισμό. Για πρώτη φορά ο νομοθέτης αντιμετωπίζει, με την απαραίτητη σοβαρότητα, αυτόν τον ιδιαίτερο κλάδο δικαίου. Και είναι και μία απάντηση σε όσους κόπτονται περί δικαιωμάτων, αλλά δεν είχαν φροντίσει να δημιουργήσουν ένα συνεκτικό πλαίσιο για την εγγύησή τους.

Βάζουμε, λοιπόν, ένα οριστικό τέλος στην αναρχία και στην παραβατικότητα στο στάδιο της υποδοχής. Προβλέπουμε -για πρώτη φορά- ότι σε περίπτωση που αλλοδαποί κατά την υποδοχή δεν συμμορφώνονται με αποφάσεις μεταφοράς τους σε άλλες δομές, τεκμαίρεται ότι δεν επιθυμούν την προστασία και παραπέμπονται σε διαδικασίες επιστροφής. Ο στόχος μας είναι ξεκάθαρος και θέλω να είμαι σαφής εδώ: Να μην μπουκνουν καθόλου στο σύστημα, ακόμα και πριν από την καταγραφή, όσοι δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες τους οποίους έχουμε θέσει. Επιταχύνουμε ουσιαστικά τη διαδικασία διοικητικής και δικαστικής κρίσης των αιτήσεων ασύλου. Δεν κάνουμε καμία έκπτωση στα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα, αλλά καταργούμε έναν εκ των τεσσάρων βαθμών κρίσης και ενισχύουμε τις επιτροπές προσφυγών ως ένα ισχυρό φίλτρο στο δεύτερο βαθμό. Θέλω, βέβαια, να επισημάνω ότι οι επιτροπές προσφυγών, κατά κανόνα, σε βαθμό περίπου 95% συμφωνούν με τις αποφάσεις των επιτροπών σε πρώτο βαθμό. Μετά την καταγραφή,

εφόσον οι αιτούντες τελικά παραμένουν στο σύστημα, αλλά δεν συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις μεταφοράς, τότε η αίτησή τους εξετάζεται ταχύρρυθμα εντός ολίγων ημερών. Αυτό διότι συνάγεται ότι έχουν υποβάλει την αίτηση γνωρίζοντας ότι οι ίδιοι δεν είναι πρόσφυγες, μόνο και μόνο για να καθυστερήσουν την απομάκρυνσή τους. Και σε κάθε περίπτωση παραβιάζουν το καθήκον συνεργασίας και αυτό, από εδώ και στο εξής, θα έχει συνέπειες. Ευάλωτοι, κ. Βαρουφάκη, θα είναι πλέον μόνο όσοι αναφέρονται στην οδηγία. Απαλείφεται το μετατραυματικό στρες ως λόγος ευάλωτότητας και διορθώνεται επίσης ο ορισμός για το τι συνιστά τελεσιδικία και ιδίως τι συνιστά μεταγενέστερο αίτημα που δημιούργησε μέχρι σήμερα σωρεία προβλημάτων και παρελκυστικών αιτημάτων. Προτείνουμε κατάλογο ασφαλών χωρών καταγωγής και ασφαλών τρίτων χωρών. Είναι μια γενναία πολιτική απόφαση επιβεβλημένη από την πραγματικότητα, αλλά και σε συμφωνία με την πρακτική που ακολουθούν εδώ και χρόνια όλα τα ευρωπαϊκά κράτη. Προβλέπουμε, επίσης, την αυτοπρόσωπη παράσταση των αιτούντων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, από την υπηρεσία ασύλου μέχρι τα δικαστήρια. Με άλλα λόγια, στο σύστημα παραμένουν - και πρέπει να παραμένουν- μόνο όσοι πραγματικά επιθυμούν την προστασία, βρίσκονται στη χώρα και επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια.

Κίνηση δεύτερη, όλες οι δομές της διοίκησης -Δικαιοσύνη, Ένοπλες Δυνάμεις, Αστυνομία, Τοπική Αυτοδιοίκηση- συνεργάζονται πια με το σύστημα υγείας-τρόφιας, αλλά και με την Παιδεία. Όλα τα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν σχολείο. Αυτό προβλεπόταν και από την προηγούμενη νομοθεσία από τα λίγα θετικά που παραλάβαμε από την προηγούμενη Κυβέρνηση. Όσοι γονείς όμως το αρνούνται αυτό θα έχουν διοικητικές κυρώσεις. Εντός του 2020 εντάσσουμε 40.000 αιτούντες άσυλο σε διαμερίσματα και ξενοδοχεία και 16.000 σε προγράμματα απασχόλησης. Πρώτη φορά που η Ελλάδα υπέβαλε εμπρόθεσμα στρατηγικό σχέδιο για το θέμα αυτό στους ευρωπαϊκούς θεσμούς Και βέβαια μεταβάλλουμε το πλαίσιο συνεργασίας με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ώστε να ξεχωρίσει επιτέλους η ήρα από το σάρι. Καθιερώνεται πιστοποίηση, έλεγχος, λογοδοσία. Οι οργανώσεις αυτές εξάλλου απολαμβάνουν σημαντικής χρηματοδότησης. Και αν γύρω τους έχει απλωθεί μια κακή φήμη που αδικεί τις σοβαρές, σημαντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που κάνουν εξαιρετική δουλειά υποστηρίζοντας την Πολιτεία, αυτό συμβαίνει διότι όλες οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αφέθηκαν στη μοίρα τους, χωρίς κανέναν έλεγχο, χωρίς καμία πιστοποίηση και χωρίς καμία διάκριση των σοβαρών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από αυτές που εξυπηρετούν άλλους στόχους και άλλους σκοπούς.

Κίνηση τρίτη, η χώρα θωρακίζεται. Στα χερσαία σύνορα εγκαθιστούμε περισσότερα παρατηρητήρια. Εντατικοποιούμε την επιτήρηση του Έβρου. Ενώ στα θαλάσσια σύνορα - αυτά που για κάποιους δεν υπήρχαν ποτέ- ενισχύουμε τις δυνάμεις του Λιμενικού με επιπλέον πλωτά μέσα και αυξάνουμε το δυναμικό. Ήδη την τελευταία εβδομάδα στο Ανατολικό Αιγαίο γίνονται καθημερινά επιπλέον 23 περιπολίες ημερησίως.

Προσλαμβάνουμε 400 υπαλλήλους με συμβάσεις έργου στην υπηρεσία ασύλου. Έτσι θα μπορέσουμε να τριπλασιάσουμε την ικανότητα χειρισμού των υποθέσεων και με μεταβατικές διατάξεις ρυθμίζουμε -με συνοπτικές διαδικασίες- παλιές υποθέσεις, ώστε να μειωθεί κατά 60% ο αριθμός των εκκρεμοτήτων. Ταυτόχρονα δημιουργούμε κλειστά, προαναχωρησιακά κέντρα για όσους δεν δικαιούνται άσυλο. Στόχος μας είναι συνολικά οι επιστροφές και οι επαναπροωθήσεις -στη μεγάλη τους πλειοψηφία θα πρέπει να γίνουν προς την Τουρκία- να φτάσουν τις 10.000 μέσα στο 2020.

Δίνουμε όμως ένα ξεχωριστό βάρος στην ανακούφιση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου. Το οφείλουμε στους νησιώτες μας, οι οποίοι δοκιμάζονται εδώ και χρόνια. Περισσότεροι από 20.000 που αιτούνται άσυλο, θα μετακινηθούν σε 10 Περιφέρειες της ενδοχώρας. Το

Υπουργείο Εσωτερικών μαζί με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη εκπονεί ήδη το σχετικό σχέδιο και θα φροντίσουμε η εγκατάστασή τους να είναι σε σοβαρές υποδομές και σίγουρα σε συνθήκες αξιοπρεπείς.

Στο σημείο αυτό όμως, επιτρέψτε μου κ. Βαρουφάκη να θυμίσω κάτι κομβικό για τη σημερινή δύσκολη κατάσταση. Η προηγούμενη Κυβέρνηση διαφωνούσε με το χαρακτηρισμό της Τουρκίας, ως χώρας πρώτου ασύλου. Και αυτό όχι μόνο εμπόδιζε τη άμεση επιστροφή όσων έπρεπε να γυρίσουν εκεί, εγκλωβίζοντας στα νησιά μας χιλιάδες μετανάστες, αλλά ήταν μια θέση που αντέβαινε, ακόμα και στην κοινή δήλωση Τουρκίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το νομοσχέδιο αλλάζει αυτό το γκρίζο καθεστώς. Θα καταρτιστεί, επιτέλους, από την Ελλάδα λίστα ασφαλών τρίτων χωρών και ασφαλών χωρών καταγωγής, όπως ισχύει άλλωστε σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα.

Η κίνηση της Κυβέρνησής μας για το μεταναστευτικό, είναι η ανάδειξή του σε ένα ζήτημα με διεθνή διάσταση. Το έκανα ήδη αφιερώνοντας αρκετό χρόνο στην ομιλία μου στη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Θα το επαναλάβω και στην επικείμενη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου πετύχαμε να ενταχθεί το ζήτημα αυτό στην ατζέντα των συζητήσεων. Το μεταναστευτικό είναι θέμα ευρωπαϊκής κλίμακας για να περιοριστεί μόνο στα δικά μας σύνορα. Είναι γνωστό ότι μεγάλος αριθμός προσφύγων και μεταναστών εισέρχονται εδώ για να διαφύγουν τελικά προς άλλες χώρες της κεντρικής Ευρώπης. Απαιτεί, λοιπόν, μια συνολική ευρωπαϊκή αντιμετώπιση με βάση το κεκτημένο της Ένωσης και αυτό ακριβώς θα επαναλάβω ενώπιον των ομολόγων μου στις 17 και 18 Οκτωβρίου.

Το άλλο σκέλος της διεθνούς διάστασης αφορά την Τουρκία με αιχμή την τήρηση της ανανεωμένης κοινής δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας. Ο αναπληρωτής Υπουργός βρέθηκε στην Τουρκία τις προηγούμενες ημέρες συνομιλώντας με τον αρμόδιο Υπουργό Μετανάστευσης της Τουρκίας. Ασκοούμε πίεση για να επικαιροποιηθεί αυτή η συμφωνία, να αμβλυνθούν δυσλειτουργίες που επιδρούν στην κατάσταση των νησιών, να αναγνωρίσει η Τουρκία επιστροφές και από την ενδοχώρα. Αλλά θέλω εδώ να είμαι απολύτως ξεκάθαρος: Η Τουρκία, όπως ορίζει η κοινή δήλωση, οφείλει και αυτή να αναλάβει τις ευθύνες της. Έχει τη δυνατότητα να ελέγξει τις ροές του Αιγαίου. Δεν επιτρέπεται να δίνει την εντύπωση ότι εκμεταλλεύεται το ζήτημα αυτό για τις δικές της γεωπολιτικές της επιδιώξεις.

Κυρίες και κύριοι βουλευτές, κλείνω επαναλαμβάνοντας επιγραμματικά τους κύριους άξονες της πολιτικής μας στο θέμα: Καλύτερη προστασία των συνόρων, αυστηρότερο, δικαιότερο και ταχύτερο σύστημα ασύλου και επαναπροώθησεων, ανακούφιση των νησιών μας με καλύτερη, αρτιότερη διαχείριση, διάχυση και ενσωμάτωση του μεταναστευτικού φορτίου στην Επικράτεια. Και τέλος ανάδειξη του ζητήματος αυτού ως διεθνούς. Θέλω να είμαι σαφής. Το ζήτημα αυτό δεν ήρθε για να φύγει. Η Ευρώπη αποτελεί και θα αποτελεί μαγνήτη μετακίνησης από Ασία και Αφρική. Το φαινόμενο θα συνεχιστεί, πιθανότατα θα ενταθεί. Γι' αυτό και χρειάζεται και εντός του Εθνικού Κοινοβουλίου ενότητα, ωριμότητα και σχέδιο, ώστε να αντιμετωπιστεί γόνιμα με αίσθηση εθνικής ασφάλειας, αλλά και σεβασμού στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στους δημοκρατικούς κανόνες. Η Ελλάδα, κ. Βαρουφάκη, ανέκαθεν επηρεαζόταν από τα μεγάλα ευρωπαϊκά γεγονότα με σημαντικές γεωπολιτικές συνέπειες, όπως πόλεμοι, μετακινήσεις πληθυσμών. Πέτυχε επειδή ήξερε να το διαχειριστεί και να είναι με το μέρος των νικητών. Έτσι θα τα καταφέρει και τώρα».